Kasvu ja vaikuttaminen -osasto 14.2.2022

Eduskunnan talousvaliokunta

E 14/2020 vp

Komission tiedonanto talouspolitiikan koordinaation arviosta

Talouspolitiikan koordinaatiokehikon ja EU:n finanssipolitiikan sääntöjen uudistaminen on EU:n, Suomen ja palkansaajien kannalta tärkeä hanke. Vanhat säännöt eivät sellaisenaan enää toimi, mutta jonkinlaisille säännöille on pysyvä tarve.

Samaan aikaan on realismia, että hyvätkään säännöt eivät yksin estä liiallista velkaantumista tai makrotaloudellisia epätasapainoja. Paljon on kiinni yksittäisten jäsenmaiden omista talouspoliittisista valinnoista ja sääntöjen soveltamiskäytännöstä.

Suomen kanta uudistuksiin ei ole vielä täysin täsmentynyt, mutta se sisältää oikeita elementtejä. Jäsenmaiden vastuu talouspolitiikastaan, sääntöjen yksinkertaistaminen, vaihtotaseiden epätasapainojen huomioiminen, hallittujen velkajärjestelyjen edellytysten parantaminen ja suhdannetilanteeseen sopivan finanssipolitiikan mahdollistaminen ovat hyviä lähtökohtia uudistukselle.

Nykyinen 60 prosentin velkaraja on epärealistinen

Viimeistään koronakriisin aiheuttaman velkatasojen nousun myötä on selvää, että nykyinen 60 prosentin velkaraja ei muodosta realistista pohjaa toimiville finanssipolitiikan säännöille. Liiallinen velkaantuminen lisää makrotaloudellisia riskejä, mutta 60 prosentin raja on itsessään pitkälti mielivaltainen.

Nopea paluu 60 prosentin velkatasolle ei monissa maissa ole todennäköistä. Se ei välttämättä ole myöskään toivottavaa, koska pyrkimys velkasuhteen nopeaan alentamiseen tarkoittaisi talouskehityksen kannalta haitallisen kireää finanssipolitiikkaa. Ei olisi kenenkään etu, että ylikireällä finanssipolitiikalla aiheutetaan taantuma ja työttömyyttä.

Epärealistisuutensa takia 60 prosentin sääntö menettää joka tapauksessa merkityksensä. Järkevintä olisi poistaa se kokonaan sääntökehikosta, koska kuolleen kirjaimen pitäminen sääntöjen ytimessä heikentää koko kehikon selkeyttä ja uskottavuutta.

Esimerkiksi maakohtainen keskipitkän aikavälin velkatasoon liittyvä tavoite voisi olla parempi ohjauskeino.

Monipuolisempi tarkastelu voi olla eduksi

Julkisen sektorin velkojen ja alijäämien ohella säännöissä voisi olla hyvä huomioida myös julkisen sektorin rahoitusvarat. Tämä antaisi totuudenmukaisemman kuvan jäsenmaan maksukyvystä eikä syntyisi epätervettä kannustinta kiertää velkasääntöjä myymällä valtion omaisuutta.

Pelkän julkisen sektorin ohella säännöissä kannattaisi tarkastella myös koko talouden velkaantumista. Koko talouden velkaantumista kuvaavan vaihtotaseen epätasapainot osassa jäsenmaita olivat pitkälti syy eurokriisiin. Vaihtotaseiden hallintaan perustuvia sääntöjä tulisikin vahvistaa, kuten valtioneuvoston EU-selonteossa onkin linjattu.

Olennaista on kokonaisuus

Uudistuksen toteuttamiseen on paljon vaihtoehtoisia toteutustapoja. Olennaista on se, että säännöt uudistetaan sellaisiksi, että ne vähentävät liialliseen velkaantumiseen liittyviä riskejä, mutta samaan aikaan mahdollistavat taantumia tasoittavan finanssipolitiikan.

Nykyiset säännöt eivät tee kumpaakaan, koska ne periaatteessa estävät järkevää suhdannepolitiikkaa, mutta eivät käytännössä kuitenkaan estä liiallista velkaantumista. Tarve uudistaa sääntöjä on ilmeinen.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Ilkka Kaukoranta
pääekonomisti